

فهرست

دین و زندگی ۲

۱۱۳	درس دهم - اعتماد بر او	۲	درس اول - جلوه‌های حکمت و تدبیر
۱۲۷	درس یازدهم - دوستی با حق	۱۲	درس دوم - با کاروان هستی
۱۴۱	درس دوازدهم - فضیلت آراستگی	۲۱	درس سوم - سرمایه‌های رشد
۱۵۳	درس سیزدهم - زیبایی عفاف	۳۳	درس چهارم - روزنه‌های خطا
۱۶۳	درس چهاردهم - نظارت همگانی	۴۹	درس پنجم - پنجره‌ای به روشنایی
۱۷۶	درس پانزدهم - کار، گوهر زندگی	۶۱	درس ششم - آینده‌ی روشن
۱۸۵	درس شانزدهم - کار در نظام اقتصادی	۷۴	درس هفتم - منزلگاه بعد
		۸۶	درس هشتم - واقعه‌ی بزرگ
۲۰۰	✓ پاسخنامه کلیدی سوالات	۱۰۰	درس نهم - فرجام کار

دین و زندگی ۳

۳۱۳	درس دهم - در انتظار طلوع	۲۱۰	درس اول - بیداری
۳۲۴	درس یازدهم - تداوم امامت در عصر غیبت	۲۱۸	درس دوم - لطف الهی
۳۳۳	درس دوازدهم - ولایت فقیه	۲۳۰	درس سوم - هدایت مستمر
۳۴۳	درس سیزدهم - کرامت نفس	۲۴۶	درس چهارم - معجزه‌ای از نوع کتاب
۳۵۰	درس چهاردهم - زمینه‌های پیوند مقدس	۲۵۵	درس پنجم - گستره‌ی رسالت پیامبر (ص)
۳۶۰	درس پانزدهم - پیوند مقدس	۲۶۸	درس ششم - تداوم رسالت
۳۶۶	درس شانزدهم - کانون مهر	۲۸۳	درس هفتم - وضع فرهنگی و سیاسی عصر ائمه علیهم‌السلام
		۲۹۳	درس هشتم - احیای ارزش‌های راستین
۳۷۳	✓ پاسخنامه کلیدی سوالات	۳۰۳	درس نهم - خورشید پنهان

دین و زندگی ۴

۴۷۵	درس هفتم - پایه‌های استوار	۳۸۰	درس اول - هستی‌بخش
۴۹۳	درس هشتم - عصر شکوفایی	۳۹۳	درس دوم - یگانه‌ی بی‌همتا
۵۰۴	درس نهم - نگاهی به تمدن جدید	۴۰۴	درس سوم - حقیقت بندگی
۵۱۵	درس دهم - برنامه‌ای برای فردا	۴۲۰	درس چهارم - در مسیر اخلاص
		۴۳۷	درس پنجم - بازگشت
۵۳۲	✓ پاسخنامه کلیدی سوالات	۴۵۲	درس ششم - قدرت پرواز

درس اول

جلو‌های حکمت و تدبیر

اندیشه و قلب

مرحله اول

الف- جهان را چگونه می‌بینی؟ از کجا آمده است؟ به کجا می‌رود؟ آیا از هم گسیخته و بی‌هدف است؟ یا نظام‌مند و هدف‌دار؟
ب- انسان در این جهان چه جایگاهی دارد؟ و چه سرنوشتی در انتظار اوست؟
ج- تو در کنج این جهان بی‌کرانه‌ای و رو به سوی کجا داری؟

این سؤال: «ما در چگونه جهانی زندگی می‌کنیم؟» یکی از سؤال‌های اصلی هر نوجوان و جوانی است.
پاسخ این سؤال } در نگاه وی به زندگی تأثیر می‌گذارد و به برنامه‌ها و تصمیم‌های او جهت می‌دهد.

برای رسیدن به پاسخ درست، ابتدا از آیات شریفه‌ی قرآن کریم بهره می‌بریم و آن‌گاه به مشاهده‌ی برخی موجودات پیرامون خود می‌پردازیم.

قرائت و ترجمه

آیات شریفه‌ی: (اعلی، ۲ و ۳)

الَّذِي خَلَقَ فَسْوَىٰ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ کسی که آفرید سپس آراست و کسی که اندازه‌گیری کرد سپس هدایت کرد

موضوع: نظام‌مندی و غایت‌مندی نظام آفرینش

پیام آیات: ۱- هر موجودی به گونه‌ای ساخته شده که **هدف خاصی** را دنبال می‌کند. (پیام کتاب)
۲- هر یک از موجودات جهان دارای **ساختار منظم ویژه خود (فسوی - قدر)** است. (پیام کتاب)
۳- خداوند موجودات بسیاری را **خلق کرده (الذی خلق)** و هر یک را برای «**هدفی خاص**» آفریده و متناسب با آن هدف، «**ساختمان منظم ویژه‌ای**» به هر کدام بخشیده است (فسوی). از این رو «**شیوهی هدایت خاصی**» برای آن‌ها معین فرموده (والذی قدر) و از «**راه مخصوصی**» به **هدف** می‌رساند (فهدی).
ارتباط اول: کلمه‌ی «**هدی**» در این آیه، بیانگر «هدایت خاص یا تکوینی» (هدایت هر مخلوق متناسب با ویژگی‌ها و خصوصیاتش) است. (درس ۱ سوم)
ارتباط دوم: کلمه‌ی «**خلق**» مبین «توحید در خالقیت» و کلمه‌ی «**هدی**» مؤید «توحید در ربوبیت» است. (درس ۲ چهارم)
ارتباط سوم: این قسمت آیه‌ی: «**الذی خلق**» بیانگر «قضای الهی» که ناشی از «حکم و اراده و فرمان الهی» است و عبارت شریفه‌ی: «**فسوی و الذی قدر**» بیانگر «تقدیر الهی» است که از «علم و حکمت الهی» سرچشمه می‌گیرد. (درس ۵ چهارم)
تناسب معنایی: دو آیه‌ی: «**الذی خلق فسوی و الذی قدر فهدی**»، «**إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ**» و این فرمایش امام علی (ع): «**خدای متعال همه‌ی مخلوقات را بر اساس مقیاس، نظم مشخص، اندازه‌های مخصوص و متناسب با هر یک از آن مخلوقات آفرید.**» به «**ساختار منظم مخلوقات**» اشاره دارند.

آیه‌ی شریفه‌ی: (ال عمران، ۱۹۰)

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَ اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ
..... همانا در آفرینش آسمان‌ها و زمین
..... و آمد و شد شب و روز
..... برای خردمندان نشانه‌هاست.

موضوع: نشانه‌هایی برای خردمندان

پیام آیه: ۱- کسی می‌تواند حقیقت جهان را به درستی دریابد که **اهل تعقل و خردورزی** باشد. (پیام کتاب)
۲- در این دو مورد «**خلق السماوات و الارض**» و «**اختلاف اللیل و النهار**»، نشانه‌هایی برای **اولوالالباب یا خردمندان** است.
۳- قرآن کریم از انسان‌ها می‌خواهد که درباره‌ی **حکیمانه بودن** نظام جهان **بیندیشند** و با عقل و استدلال و منطق آن را **بپذیرند** از این رو مردم را دعوت می‌کند به پدیده‌های پیرامون خود که تفکر در آن‌ها برای هر کس امکان‌پذیر است، نظر کنند.
ارتباط اول: این آیه، با توجه به این که به خلقت موجودات توسط خداوند اشاره دارد **بیانگر توحید در خالقیت** است. (درس ۲ چهارم)
ارتباط دوم: این آیه، به «**افزایش معرفت به خدا**» به منظور «**افزایش انگیزه‌ی عبودیت و اخلاص**»، اشاره دارد. (درس ۴ چهارم)
ارتباط سوم: به تعبیر قرآن: «**أولوا الألباب**»: **الف- عباد الذین یستمعون القول فیتبعون أحسنه أولئک الذین هداهم الله (درس ۳ سوم)** و در برتری دادن قرآن به دانایان **قل هل یتسوی الذین یعلمون و الذین لا یعلمون** تنها این افراد پند می‌گیرند. **إنما یتذکر أولوا الألباب (درس ۸ چهارم)**

آیه‌ی شریفه‌ی: (آل عمران، ۱۹۱)

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا
وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ
وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

..... آن‌ها که به یاد خدا هستند ایستاده باشند و چه نشسته
..... و در حالی که بر پهلوهای خود آرمیده‌اند،
..... و تفکر می‌کنند در آفرینش آسمان‌ها و زمین

موضوع: شرح احوال معنوی اولواالالباب یا خردمندان

پیام آیه: ۱- در این آیه، دو ویژگی برای خردمندان ذکر شده است: **اول:** در همه حال (قیاما و قعودا و علی جنبهیم) به یاد خدا (یذکرون الله) هستند و در هیچ حال از یاد او غافل نمی‌شوند. **دوم:** آن‌ها در آفرینش آسمان‌ها و زمین تفکر می‌کنند. (ویتفکرون فی خلق السماوات و الارض)
۲- این دو اقدام خردمندان، ← زمینه‌ساز و مقدم بر **هدفدار** یافتن نظام خلقت است که در آیه‌ی بعد به این موضوع اشاره شده است.
ارتباط اول: عبارت شریفه‌ی: «یذکرون الله قیاما و قعودا و علی جنبهیم» ← بیانگر توحید **عملی اجتماعی** است. (درس ۱۳ ۴هـ)
ارتباط دوم: عبارت شریفه‌ی: «ویتفکرون فی خلق السماوات و الارض» ← به «افزایش معرفت به خدا از طریق تفکر در آثار و نشانه‌های الهی» به منظور «افزایش انگیزه‌ی عبودیت و اخلاص»، اشاره دارد. (درس ۴ ۴هـ)

ادامه‌ی آیه‌ی شریفه‌ی: (آل عمران، ۱۹۱)

۱- رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا
۲- سُبْحَانَكَ
۳- فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

..... (می‌گویند) پروردگارا تو این‌ها را بی‌هوده نیافریده‌ای
..... تو پاک و منزّه هستی
..... ما را از عذاب آتش نگاهدار

موضوع: نتایج ذکر و تفکر برای خردمندان

پیام آیه: ۱- عبارت شریفه‌ی: «رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا» ← **سخن** خردمندان و **بازتاب** ذکر خدا و تفکر در آفرینش و **بیانگر** دو مفهوم است: **اولاً** این جهان مجموعه‌ای غایت‌مند و هدف‌مند است، باطل و عبث نیست. **ثانیاً** این مجموعه‌ی غایت‌مند **نتیجه‌ی** تدبیر و حکمت خدایی مدبر و حکیم است.
۲- از دقت در عبارت شریفه‌ی: «رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا»، ← مفهوم می‌گردد که شاخصه‌ی **اصلی** مجموعه‌ی منظم و روح وحدت‌بخش به تمام مجموعه‌های جهان، «**هدف و غایت**» است. چراکه اگر شاخصه‌ی هدفمندی در کار نباشد، ← تمام فعالیت‌های یک مجموعه «**عبث**»، «**بی‌هوده**» و در یک کلام، «**باطل**» می‌شود.
۳- خردمندان **پیش** از بیان دعای خود، با عبارت: «**سبحانک**»، ← به تسبیح خداوند و تنزیه او از هر شرکی (نظری و عملی) می‌پردازند.
۴- **اولین** دعای خردمندان **پس از** (مؤخر بر) یاد دائمی خداوند و تفکر در آفرینش ← عبارت شریفه‌ی: «فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ» است.
۵- این سه مورد: **الف-** هدفدار یافتن نظام آفرینش (ما خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا)، **ب-** تسبیح خداوند (**سبحانک ج-** نیایش به درگاه او) **فقنا عذاب النار** ← بازتاب و نتیجه‌ی این دو مورد: «یذکرون الله قیاما و قعودا و علی جنبهیم» و «ویتفکرون فی خلق السماوات و الارض» ← برای اولواالالباب است.
ارتباط اول: عبارت قرآنی: «رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا»، با اشاره به هدف‌مند بودن نظام جهان ← بیانگر **ضرورت** معاد در پرتو حکمت الهی است. (درس ۶ ۴هـ)
ارتباط دوم: عبارت: «رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا»، ← بیانگر «توحید در ربوبیت» و عبارت شریفه‌ی: «سبحانک»، ← به **تنزیه** خداوند از هر نوع شرکی (نظری و عملی) می‌پردازد و عبارت شریفه‌ی: «فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ» ← بیانگر «توحید عملی» است. (درس ۱۳ ۴هـ)
تناسب مفهومی: دو عبارت قرآنی: «رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا»، «خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ بِالْحَقِّ»، و بیت «ما زبلا لیبیم و بالا می‌روییم / ما زدریا لیبیم و دریا می‌روییم» به مفهوم «حکیمانه بودن نظام خلقت» اشاره دارند.

آیه‌ی شریفه‌ی: (نمل، ۸۸)

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدًا
وَهُیَ تَمْرٌ مِّنَ السَّحَابِ
صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي أَتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ
إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ

و کوه‌ها را می‌بینی می‌پنداری که ساکن هستند
در حالی که همچون ابرها در حرکتند
ساخته‌ی آن خدایی است که هر چیزی را استوار ساخته است
همانا او بدانچه می‌کنی آگاه است.

موضوع: محکم و متقن بودن نظام آفرینش

پیام آیه: ۱- تعبیر قرآنی: «وَهُیَ تَمْرٌ مِّنَ السَّحَابِ»، ← به «حرکت کوه‌ها» اشاره دارد که برخی مفسران آن را مربوط به تحولات قیامت دانسته و برخی آن را مبین حرکت زمین و اعجاز علمی قرآن (معنوی) دانسته‌اند. (درس ۳ ۳هـ)
۲- تعبیر «اتقان صنع» در آیه‌ی: «صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي أَتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ» ← به معنای «محکم و استوار بودن نظام آفرینش» است.
۳- استحکام، نظم و هدفمندی مخلوقات ← نشانه‌ی **حکیمانه بودن نظام خلقت** است. (بیه ۳۳)
۴- کسی که جهان را بر اساس این همه نظم و استحکام آفریده ← مسلماً به تمام کارهای انسان آگاه است. (إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ)
تناسب مفهومی: عبارت شریفه‌ی: «صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي أَتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ» ← و این فرمایش امام علی (ع) در خطبه‌ی ۹۰ نهج البلاغه که می‌فرماید: «و در آفرینش آن‌ها (مخلوقات) طوری اندازه‌ها را برقرار کرد که محکم و استوار بمانند و از هم فرو نباشند.» به «محکم و استوار بودن نظام آفرینش» اشاره دارند.

آیه‌ی شریفه‌ی: (قمر، ۴۹)

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ماییم که هر چیزی را به اندازه آفریده‌ایم

موضوع: نظام‌مندی نظام آفرینش

پیام آیه: ۱- هر یک از موجودات جهان دارای ساختار منظم ویژه‌ی خود است. (پیام کتاب)
۲- این آیه، به‌طور کلی هرگونه ناسامانی و بی‌نظمی را در جهان رد می‌کند و به ما اطلاع می‌دهد که همه‌ی مخلوقات خداوند با تقدیر و اندازه‌گیری دقیق خلق شده‌اند و کسی نمی‌تواند کوچک‌ترین بی‌نظمی در نظام عالم بیابد.
ارتباط اول: عبارت شریفه‌ی: «**خلقتنا بقدر**» بیانگر «هدایت خاص یا تکوینی» و «توحید در خالقیت» است. (درس ۱ سوره ۲ و ۴هـ)
ارتباط دوم: خلقت هر موجودی (قضای الهی)، بر یک طرح و نقشه (تقدیر) تکیه دارد و براساس آن تقدیر (طرح و نقشه)، قضا (خلقت) انجام می‌پذیرد. (درس ۵ چهاره)
تناسب مفهومی: این آیه و آیه‌ی: «**الَّذِي خَلَقَ فَسْوَىٰ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ**» و این فرمایش امام علی (ع): «**خدای متعال همه‌ی مخلوقات را براساس مقیاس، نظم مشخص، اندازه‌های مخصوص و متناسب با هریک از آن مخلوقات آفرید.**» به «ساختار منظم جهان» اشاره دارند.

آیه‌ی شریفه‌ی: (عنکبوت، ۳۴)

خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ خداوند آسمان‌ها و زمین را به حق آفرید
 إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ قطعاً در این امر نشانه‌ای برای مؤمنان است

موضوع: حکیمانه بودن نظام آفرینش

پیام آیه: ۱- وقتی به روابط مستحکم و نظم استوار جهان می‌نگریم، در می‌یابیم که جهان بر «**حق و درستی**» استوار است. (پیام کتاب)
۲- با بودن هدف‌مندی، مجموعه‌ی فعالیت‌های یک مجموعه، «**تمربخش**»، «**هدفمند**» و در یک کلام، «**حق**» می‌گردد.
۳- عبارت قرآنی: «**خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ**»، مؤید هدف‌مند و حکیمانه بودن نظام خلقت است.
۴- براساس این آیه، در حکیمانه آفریده شدن نظام هستی «**نشانه‌ای برای اهل ایمان**» است. (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ)
تناسب مفهومی: عبارت قرآنی: «**خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ**» و عبارت شریفه‌ی: «**رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا**»، بیانگر «حکیمانه بودن نظام خلقت» و «توحید در ربوبیت» است. (درس ۲ چهاره)
ارتباط: عبارت: «**خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ**» با اشاره به حکیمانه بودن نظام جهان «**بیانگر ضرورت معاد در پرتو حکمت الهی**» است. (درس ۶ دوم)

پیام آیات

ردیف	پیام	سوره / آیه
۱	هر یک از موجودات جهان دارای ساختار منظم ویژه‌ی خود است.	«الَّذِي خَلَقَ فَسْوَىٰ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ» - «وتری الجبال تحسبها جامدة وهي تمرّ مرّ السحاب صنع الله الذي أتقن كل شيء إنّه خبير بما تفعلون» «إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ»
۲	هر موجودی به گونه‌ای ساخته شده که هدف خاصی را دنبال می‌کند.	«الَّذِي خَلَقَ فَسْوَىٰ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ»
۳	بیهودگی و عبث بودن در موجودات جهان راه ندارد.	«رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا»
۴	وقتی به روابط مستحکم و نظم استوار جهان می‌نگریم، در می‌یابیم که جهان بر « حق و درستی » استوار است.	«خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ»
۵	استحکام، نظم و هدفمندی مخلوقات نشانه‌ی حکیمانه بودن نظام خلقت است.	«وتری الجبال تحسبها جامدة و هي تمرّ مرّ السحاب صنع الله الذي أتقن كل شيء إنّه خبير بما تفعلون»
۶	کسی می‌تواند حقیقت جهان را به درستی دریابد که اهل تعقل و خردورزی باشد.	«أَنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ»

الف- قرآن کریم از انسان‌ها می‌خواهد که { دربارہ‌ی این تصویر(حکیمانه بودن نظام جهان) بیندیشند و با عقل و استدلال و منطق آن را بپذیرند }
ب- از این‌رو مردم را دعوت می‌کند { به پدیده‌های پیرامون خود نظر کنند؛ پدیده‌هایی چون آمد و شد شب و روز، خورشید و ... که { و تفکر در آن‌ها برای هر کس امکان‌پذیر است }
ج- باوجود این نشانه‌ها، هر کس خردمندی پیشه نکند و به درستی نیندیشد { زبان آن را خواهد دید و جایگاه خود در جهان را نخواهد شناخت }
د- سعدی می‌گوید: این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود هر که فکرت نکند، نقش بود بر دیوار

برای شناخت بهتر و دقیق‌تر جهانی که در آن زندگی می‌کنیم، ابتدا نظری به یک جهان غیر واقعی و پنداری می‌افکنیم و سپس بازمی‌گردیم و جهان واقعی را نظاره می‌کنیم

ویژگی‌های جهان غیر واقعی و موجودات آن

۱- در هر لحظه ممکن است بدون علت خاصی، حادثه‌ای رخ دهد، موجودی پدید آید یا از بین برود و اشیاء خصوصیات خود را از دست بدهند.
فرض کنید صبح که از خواب بیدار می‌شوید، در هوا معلق می‌مانید؛ می‌بینید که اجسام لحظه‌ای به زمین جذب می‌شوند و لحظه‌ای دیگر از زمین فاصله می‌گیرند. شیر آب را که باز می‌کنید، به جای آب، آتش خارج شود. هنگام صبحانه، وقتی شکر را در چای حل می‌کنید، چای شور شود. همین که لقمه‌ای به دهان می‌گذارید، آن لقمه به دهان چسبیده و جدا نشود.
۲- خلاصه، از هر موجودی حرکت‌های غیر منتظره سرزند و هر چه تلاش کنید، نتوانید خود را با این حرکت‌ها هماهنگ کنید.

ارزیابی

۱- آیا در جهان خیالی می‌توان از قانون و قانون‌مندی سخن گفت؟ چرا؟ خیر، زیرا در چنین جهانی نظم و ثبات در نظم وجود ندارد.
۲- در چنین جهانی، رسیدن به علم و دانش تا چه اندازه امکان‌پذیر است؟ در این جهان سرنوشت روابط میان اشیاء روشن نیست و ضوابط مستمر و مداوم وجود ندارد، پس زندگی غیر ممکن است و به دست آوردن علم و پیش‌بینی امور نیز غیر مقدور است.

ویژگی‌های جهان واقعی و موجودات آن

الف- عناصر موجود در طبیعت، که هر کدام ساختمان و آثار خاص خود را دارند، در دسته‌ها و شکل‌های مختلف با هم همکاری می‌کنند که حاصل آن پیدایش موجودات جدید با ساختمان جدید و با خواص و آثار تازه است.
ب- هر یک از این همکاری‌ها از نظم و قانون‌مندی خاصی پیروی می‌کند و نتایج معینی در پی دارد. پس وقتی به موجودات پیرامون خود نگاه می‌کنیم، می‌بینیم که:

- ۱- هر موجودی از اجزای خاص و معینی تشکیل شده است.
- ۲- این اجزاء با آرایش مخصوص به خود در کنار یک‌دیگر قرار گرفته‌اند.
- ۳- هر جزء کار مخصوصی انجام می‌دهد و وظیفه‌ی معینی بر عهده دارد.
- ۴- میان وظایف و مسئولیت‌ها پیوستگی و ارتباط مشاهده می‌شود، به گونه‌ای که کار هر یک مکمل و ادامه‌ی کار دیگری است و کارها و مسئولیت‌ها در ارتباط با هم معنا می‌یابند و اگر به کار یک جزء به تنهایی نگاه شود، ناقص و ناتمام به نظر می‌آید.
- ۵- هر سامان و نظمی و هر همکاری و فعالیت، به دنبال هدف خاصی است که آن را از سایر سامان‌دهی‌ها و همکاری‌ها جدا می‌کند.

شفاف‌سازی اصلی

- ۱- شاخصه‌ی اصلی مجموعه‌های بزرگ و کوچک جهان محسوب می‌شود و آن‌ها را به یک نظام تبدیل می‌کند.
- ۲- در همه‌ی اجزا و فعالیت‌های آن مجموعه حضور دارد و به آن‌ها معنی می‌بخشد.
- ۳- بدون «هدف»، پیوستگی، ارتباط و هماهنگی معنا ندارد.
- ۴- همکاری، پیوستگی و نظام، همواره برای آن است که به هدف معینی منجر شود و به سرانجام روشنی برسد.
- ۵- اگر شاخصه‌ی هدفمندی در کار نباشد، تمام فعالیت‌های یک مجموعه «عبث»، «بیهوده» و در یک کلام، «باطل» می‌شود.
- ۶- و با بودن آن (هدف‌مندی)، مجموعه‌ی فعالیت‌ها، «ثمربخش»، «هدفمند» و در یک کلام، «حق» می‌گردد.

هدف و غایت:

اگر به مثال‌های قبل برگردیم، می‌بینیم که هر همکاری و ترکیبی، ثمرات و اهداف بسیار بزرگی به دنبال داشت و هیچ کدام بر «باطل» و «بیهوده» نبود.

چگونه اجزای این مجموعه‌ها، متناسب با هدفی که دارند، کنار یک‌دیگر جمع می‌شوند؟
سؤال: چه عامل و انگیزه‌ای سبب این همکاری‌ها و تقسیم کار است؟
آیا پای «انتخاب»، «گزینش» و «طرح» قبلی در کار است؟

- ۱- همه‌ی این هماهنگی‌ها و همکاری‌ها خود به خود و بدون نقشه‌ی قبلی اتفاق می‌افتند.
- ۲- خود اجزا از این آگاهی برخوردارند و متناسب با آن هدف گردهم می‌آیند و همکاری را آغاز می‌کنند.
- ۳- خالق آگاه، خبیر و حکیم، متناسب با هدفی که در نظر دارد، اجزا را به وجود می‌آورد و با طرح و نقشه و برنامه‌ی معین، تا آن هدف و غایت محقق شود.

دآوری: این سه فرض را با یک‌دیگر مقایسه کنید و نتیجه را بیان نمایید.

فرض اول	۱- رویه‌ی عملی همه‌ی انسان‌ها آن است که نظم خود به خودی و اتفاقی را نمی‌پذیرند. ۲- پیش آمدن این همکاری و نظم بر اساس احتمالات نیز بسیار ضعیف و نزدیک به صفر است. (بنابراین عاقلانه نیست این نظر را بپذیریم)
فرض دوم	این نظر را دانشمندان قبول نمی‌کنند و نمی‌پذیرند که یک سلول با آگاهی از نقش و جایگاه خود در بدن وظیفه‌ی خود را تشخیص دهد و در محل و جایگاه خود قرار گیرد.
فرض سوم	سازماندهی بدن انسان و مجموعه‌های جهان به گونه‌ای است که منجر به یک نتیجه‌ی معین می‌شود و این نشان‌دهنده‌ی طرح قبلی است و چون این طرح قبلی از خود اجزاء نیست، از یک وجود برتر بیرونی، به نام خداست.
نتیجه	وجودی آگاه و مدبر و حکیم، ابتدا هدف را در نظر می‌گیرد و متناسب با آن، اجزا را به وجود می‌آورد و با طرح و نقشه و برنامه‌ی معین، همکاری‌ها را شکل می‌دهد تا هدف و غایت محقق شود.

عرضه بر آیات

- ۱- نتیجه‌ی به دست آمده را با تصویری که از قرآن کریم به دست آمد، مقایسه کنید. از مقایسه‌ی سه فرض بالا، غایتمند بودن جهان و وجود یک «طرح و نقشه‌ی قبلی» برای این مجموعه‌ی هدفمند نتیجه می‌گردد و این برداشت عقل بشری مؤید این سخن خداوند متعال: «رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا» است.
- ۲- بار دیگر در آیاتی که در آن‌ها کلمات «حق» و «باطل» به کار رفته، بیندیشید و ببینید که این آیات در بردارنده‌ی چه پیامی هستند؟ در آیه‌ی: «رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا» می‌خوانیم که انسان‌های صاحب‌خرد، پس از نگاه به خلقت آسمان‌ها و زمین و با تفکر در آن‌ها در می‌یابند که «خداوند هیچ چیزی را به باطل نیافریده است» یعنی این مخلوقات، بی‌په‌وده و بی‌هدف نیستند. در آیه‌ی: «خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ...» می‌خوانیم که خداوند آسمان‌ها و زمین را به حق آفریده است. یعنی دارای هدف معین است. پس در این آیات، باطل به معنای «بی‌هدفی» و حق به معنای «هدفمندی» است.

اندیشه و تمقیق:

ویژگی‌های خلقت خداوند در فطبه‌ی ۹۰ نهج البلاغه:

- الف- او خداوندی است که موجودات را آفرید، بدون این که از هیچ نمونه‌ی آماده و پیش ساخته‌ای ایده بگیرد. و از کار خالق دیگری که پیش از وی جهانی را آفریده باشد، تقلید کند.
- ب- آثار صنع و نشانه‌های حکمتش در نوآوری‌های بی‌سابقه و خلقت بی‌نظیرش هویداست.
- پیام موارد «الف و ب»:** بدیع و بی‌سابقه بودن خلقت، و استفاده نکردن از طرح و نقشه‌ی قبلی
- ارتباط:** با توجه به فرمایش امام علی^(ع) که خلقت جهان بدیع بوده و در آفرینش آن از طرح و نقشه‌ی قبلی استفاده نشده است، آیا می‌توان گفت نظام جهان بدون طرح و نقشه ساخته شده است؟ بر اساس آیه‌ی شریفه‌ی: «إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ» هر خلقتی (قضای الهی) بر اساس یک طرح و نقشه (تقدیر) ساخته می‌شود. (درس ۵ چهارم)
- ج- بنابراین، هریک از موجوداتی که خدا آفریده، برهان آفریدگاری و دلیل خداوندی اوست؛ حتی اگر آن موجود، جامد و بی‌زبان باشد. چرا که آن هم با زبان بی‌زبانی خالق خود را معرفی می‌کند و تدبیر خدا را باز می‌گوید (توحید در ربوبیت)، بدون این که به سخن گفتن نیازی داشته باشد. دلالتش بر وجود خدا همواره استوار است و در هر لحظه آفریننده‌ی خود را نشان می‌دهد.
- پیام قسمت «ج»:** آیت و نشانه بودن همه‌ی موجودات، چه جاندار و چه بی‌جان، بر حکمت و تدبیر الهی
- ارتباط:** این قسمت، مفهوم آیه‌ی شریفه‌ی: «لِلَّهِ نُورَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» و این سخن امام علی^(ع): «الْحَمْدُ لِلَّهِ الْمَتَجَلِّي لَخَلْقِهِ بِخَلْقِهِ» است. (درس ۱ چهارم)
- د- ... خدای متعال همه‌ی مخلوقات را بر اساس مقیاس، نظم مشخص، اندازه‌های مخصوص و متناسب با هریک از آن مخلوقات آفرید. و در آفرینش آن‌ها طوری اندازه‌ها را برقرار کرد که محکم و استوار بمانند و از هم فرونپاشند.
- پیام قسمت «د»:** طراحی ساختار هر موجود به بهترین وجه ممکن
- ارتباط اول:** این قسمت از سخن امام علی^(ع): «همه‌ی مخلوقات را براساس مقیاس، ... آفرید.» از نظر دلالت بر «نظم مخلوقات» و «هدایت خاص یا تکوینی» موجودات، هم مفهوم با آیه‌ی: «الَّذِي خَلَقَ فَسُوَّىٰ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ» است. (درس ۱ سوم)
- ارتباط دوم:** این عبارت: «همه‌ی مخلوقات را براساس مقیاس، نظم مشخص، ... آفرید» می‌تواند «نظم مخلوقات» و «نظام قضا و قدر الهی» و هم مفهوم با آیه‌ی: «إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ» است. (درس ۵ چهارم)
- ارتباط سوم:** این قسمت از فرمایش امام علی^(ع): «در آفرینش آن‌ها طوری اندازه‌ها را برقرار کرد که محکم و استوار بمانند و از هم فرونپاشند.» بیانگر «اتقان صنع» و هم مفهوم با عبارت شریفه‌ی «صنع الله الذي أتقن كل شيء» است. (همین درس)
- ه- هر چیزی را (و آن‌گاه بدان نظم و ظرافت بخشید) مطابق برنامه‌ای دقیق به بهترین شکل طراحی کرد
- و آن را در مسیر انجام وظیفه و دستیابی به هدف خاص وی هدایت کرد.
- پیام قسمت «ه»:** هماهنگی میان نظم و ساختار هر موجود با نوع کار و فعالیت که بر عهده دارد و با هدفی که تعقیب می‌کند.
- ارتباط اول:** این قسمت: «آن را در مسیر انجام وظیفه و دستیابی به هدف خاص وی هدایت کرد.» بیانگر هدایت خاص موجودات و مفهوم این آیه است: «سَبَّحَ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى الَّذِي خَلَقَ فَسُوَّىٰ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ» (همین درس و درس ۱ سوم)
- ارتباط دوم:** این قسمت: «هر چیزی را مطابق برنامه‌ای دقیق به بهترین شکل طراحی کرد»، بیانگر تقدیر الهی است که از علم و حکمت الهی سرچشمه می‌گیرد و هم مفهوم با آیه‌ی: «إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ» است. (همین درس و درس ۵ چهارم)
- و- همه‌ی این کارها بدان جهت بود که (و برای رسیدن به مقصد مورد نظر و کمال نهایی کوتاهی ننماید) و اگر خداوند به او دستوری داد، انجام دانش بر وی دشوار نباشد و سرکشی نکند.
- پیام قسمت «و»:** تجاوز نکردن موجودات از تقدیر الهی و نظم تعیین شده و حرکت در چهارچوب هدف
- ارتباط:** این قسمت، بیانگر مفهوم آیه‌ی شریفه‌ی: «ان الله يمسك السماوات و الارض ان تزولا ولئن زالتا ان امسكهما من احد من بعده...» است. (درس ۵ چهارم)

دین و زندگی
سال دوم

سوالات تالیفی درس اول

- ۱- طرح این پرسش برای صاحبان خرد و اندیشه که «جهان را چگونه می‌بینی؟» در کدام مرحله مطرح می‌شود؟ و مبین چیست؟
 (۱) اول - پایداری در عزم (۲) دوم - اندیشه و قلب (۳) دوم - پایداری در عزم (۴) اول - اندیشه و قلب
- ۲- در اولین مرحله از مراحل سیر در طریق هدایت، کدام پرسش مطرح نمی‌شود؟
 (۱) این جهان از کجا آمده است و به کجا می‌رود؟
 (۲) این جهان از هم گسیخته و بی‌هدف است یا نظام‌مند و هدف‌دار؟
 (۳) به عنوان جزئی از این هستی چه سرنوشتی در انتظار انسان است؟ (۴) برای باقی ماندن در پیمان و منصرف نشدن از تصمیم، چه باید کرد؟
- ۳- این پرسش که: «تو در کجای این جهان بی‌کرانه‌ای و رو به سوی کجا داری؟» پیرامون کدام اصل مطرح شده و با کدام صفت خداوند در ارتباط است؟
 (۱) توحید - حکمت (۲) معاد - رحمت (۳) نبوت - رحمت (۴) معاد - حکمت
- ۴- پیام مستنبط از آیه‌ی شریفه‌ی: «رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا»، پاسخ کدام‌یک از پرسش‌های زیر است؟
 (۱) این جهان از کجا آمده است و به کجا می‌رود؟
 (۲) چرا بشر فرمان‌های خداوند را وارد زندگی خود نمی‌کند؟
 (۳) ریشه‌ی نافرمانی‌های انسان چیست؟
 (۴) دعوت‌های باطل درونی و بیرونی چه تأثیری بر انسان دارند؟
- ۵- این عبارت که: «در چگونه جهانی زندگی می‌کنیم؟» یکی از پرسش‌های ... است که ...
 (۱) روزمره‌ی اغلب جوانان و نوجوانان - تعیین‌کننده‌ی مسیر زندگی هر شخص است.
 (۲) اصلی هر نوجوان و جوانی - در نگاه وی به زندگی تأثیر می‌گذارد.
 (۳) روزمره‌ی اغلب جوانان و نوجوانان - راه صحیح زندگی را به او نشان می‌دهد.
 (۴) اصلی هر نوجوان و جوانی - راه صحیح زندگی را به او نشان می‌دهد.
- ۶- پاسخ به کدام پرسش، جهت‌دهنده به برنامه‌ها و تصمیم‌های نوجوانان و جوانان است؟
 (۱) شخصیت حقیقی انسان چه نامیده می‌شود؟
 (۲) اصل آفرینش جهان و انسان از چیست؟
 (۳) چرا برخی انسان‌ها در این جهان جهت ندارند؟
 (۴) در چگونه جهانی زندگی می‌کنیم؟
- ۷- پاسخ به این پرسش که: «در چگونه جهانی زندگی می‌کنیم؟» ...
 (۱) در نگاه هر شخص به جهان تأثیر می‌گذارد و خط و مشی او را در زندگی تعیین می‌کند.
 (۲) در خط و مشی هر شخص تأثیر می‌گذارد و نگاه او را به جهان تعیین می‌کند.
 (۳) در نگاه شخص به زندگی تأثیر می‌گذارد و به برنامه‌ها و تصمیم‌های او جهت می‌دهد.
 (۴) در برنامه‌ها و تصمیم‌های هر شخص تأثیر می‌گذارد و به نگاه وی به زندگی جهت می‌دهد.
- ۸- پیام مستنبط از آیه‌ی شریفه‌ی: «الَّذِي خَلَقَ فَسُوَّىٰ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ» در کدام گزینه مذکور است؟
 (۱) هر یک از موجودات جهان دارای ساختار منظم و ویژه‌ی خود است. - هر موجودی به گونه‌ای ساخته شده که هدف خاصی را دنبال می‌کند.
 (۲) بیهودگی و عبث بودن در نظام خلقت راه ندارد. - هر موجودی به گونه‌ای ساخته شده که هدف خاصی را دنبال می‌کند.
 (۳) کسی می‌تواند حقیقت جهان را به درستی دریابد که اهل تعقل و خردورزی باشد. - هر یک از موجودات جهان دارای ساختار منظم و ویژه‌ی خود است.
 (۴) استحکام، نظم و هدفمندی مخلوقات جهان مشخص می‌کند که جهان بر اساس «حق و درستی» استوار است. - بیهودگی و عبث بودن در نظام خلقت راه ندارد.
- ۹- مفهوم مستنبط از آیه‌ی شریفه‌ی: «الَّذِي خَلَقَ فَسُوَّىٰ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ»، با آیات کدام گزینه تناسب مفهومی بیش‌تری دارد؟
 (۱) إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ - خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ
 (۲) صَنَعَ اللَّهُ الَّذِي أَتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ - إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ
 (۳) إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ - رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا
 (۴) صَنَعَ اللَّهُ الَّذِي أَتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ - رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا
- ۱۰- از تدبیر در آیه‌ی شریفه‌ی: «الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ ...» احوال معنوی ... مستفاد می‌گردد که ... از دیگر ویژگی‌های آنان است.
 (۱) خردمندان - کلّ قد علم صلاته و تسبیحه
 (۲) مؤمنین - کلّ قد علم صلاته و تسبیحه
 (۳) خردمندان - و يتفكرون في خلق السماوات و الارض
 (۴) مؤمنین - و يتفكرون في خلق السماوات و الارض
- ۱۱- «یاد خداوند در همه‌ی احوال و تفکر در آفرینش آسمان‌ها و زمین»، از ویژگی‌های کسانی است که به تعبیر قرآن کریم ...
 (۱) و من أراد الآخرة و سعی لها سعیها و هو مؤمن
 (۲) أولئك الذين هداهم الله وأولئك هم أولوا الأبواب
 (۳) وله أسلم من في السماوات والارض طوعا وكرها وإليه يرجعون
 (۴) إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاجْتِذَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَبْصَارِ
- ۱۲- بازتاب اندیشه در آفرینش آسمان‌ها و زمین از سوی خردمندان، این عبارت است که می‌گویند: ...
 (۱) ربنا فاغفر لنا ذنوبنا و كثر عنا سيئاتنا و توفنا مع الابرار (۲) و لاتخزنا يوم القيمة انك لا تخلف الميعاد
 (۳) ربنا ما خلقت هذا باطلا سبحانك فقنا عذاب النار (۴) و لله ملك السماوات و الارض و الله على كل شيء قدير
- ۱۳- از تدبیر در آیه‌ی شریفه‌ی: «إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاجْتِذَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَبْصَارِ» کدّام مطلب در خصوص احوال معنوی خردمندان، مستفاد نمی‌گردد؟
 (۱) درک نماز و تسبیح خود در همه‌ی احوال (۲) یاد همیشگی خداوند در همه‌ی حالات
 (۳) تفکر در خلقت آسمان‌ها و زمین و وصول به هدفمندی جهان (۴) بیان تنزیه خداوند و درخواست در امان ماندن از عذاب دوزخ

- ۱۴- با توجه به آیات قرآن، اولین دعای اولی‌الالباب پس از: «یذکرون الله قیاما و قعودا و علی جنوبهم و یتفکرون ...»، در ارتباط با کدام یک است؟
 (۱) رسیدن به قرب الهی (۲) پیروزی بر نفس اماره (۳) نجات از عذاب آتش (۴) هم‌نشینی با اولیاء خدا
- ۱۵- از دقت در آیهی شریفه: «پروردگارا تو این‌ها را بیهوده نیافریده‌ای» دعای ... مفهوم می‌گردد که مؤخر بر آن، از ... سخن گفته‌اند.
 (۱) اهل یقین پس از ذکر و تفکر - تسبیح خداوند
 (۲) اولی‌الالباب پس از ذکر و تفکر - تسبیح خداوند
 (۳) اهل یقین پس از ذکر و تفکر - پیروزی بر نفس اماره
 (۴) اولی‌الالباب پس از ذکر و تفکر - پیروزی بر نفس اماره
- ۱۶- از تأمل در آیهی شریفه: «ربنا ما خلقت هذا باطلا» کدام مطلب استنباط نمی‌شود؟
 (۱) نظام و قانون‌مندی پدیده‌ها در پی تحقق نتایج معین و مشخص (۲) همکاری و پیوستگی مخلوقات برای رسیدن به سرانجام روشن
 (۳) هدف‌مندی تمامی مخلوقات و عبث نبودن خلقت آن‌ها (۴) تسبیح تکوینی همه‌ی مخلوقات از جمله بنی آدم در همه‌ی احوال
- ۱۷- از تدبیر در آیهی شریفه: «سبحانک فینا عذاب الثار» سخن ... مستفاد می‌گردد.
 (۱) خردورزان اهل ذکر و یاد (۲) خردمندان دوستدار جهاد و شهادت (۳) خردورزان اهل ذکر و مبارزه (۴) خردمندان اهل ذکر و تفکر
- ۱۸- پیام مستنبط از عبارت شریفه: «وهی تمرّ مرّ السحاب» که درباره‌ی ... به کار رفته، موضوع ... و ... است.
 (۱) کوه‌ها - نبودن خلل و شکاف در نظام آفرینش - ساختار منظم خلقت (۲) زمین - نبودن خلل و شکاف در نظام آفرینش - استواری و استحکام
 (۳) کوه‌ها - اتقان صنع نظام آفرینش - ساختار منظم خلقت (۴) زمین - اتقان صنع نظام آفرینش - استواری و استحکام
- ۱۹- از دقت در آیهی شریفه: «صنع الله الذی أثنى کلّ شیء» مفهوم می‌گردد که ...
 (۱) خدای متعال این نظام را از روی الگوی از قبل تعیین شده نیافرید. - خداوند هر چیزی را در کمال استواری پدید آورده است.
 (۲) خداوند هر چیزی را در کمال استواری پدید آورده است. - استحکام، نظم و هدف‌مندی مخلوقات نشانه‌ی حکیمانه بودن نظام خلقت است.
 (۳) در نظام آفرینش هیچ‌گونه خلل و شکافی وجود ندارد. - استحکام، نظم و هدف‌مندی مخلوقات نشانه‌ی حکیمانه بودن نظام خلقت است.
 (۴) هر مخلوقی در نظام موجود جایگاهی خاص با ویژگی‌های خاص خود دارد. - در نظام آفرینش هیچ‌گونه خلل و شکافی وجود ندارد.
- ۲۰- از دقت در آیهی شریفه: «انّا کلّ شیء خلقناه بقدر»، کدام مفهوم برداشت می‌شود؟ و با کدام آیه تناسب مفهومی دارد؟
 (۱) هر یک از موجودات جهان دارای ساختار منظم ویژه‌ی خود است. - الذی خلق فسوّی والذی قدر فهدی
 (۲) هر موجودی به گونه‌ای ساخته شده که هدف خاصی را دنبال می‌کند. - ربّنا ما خلقت هذا باطلا
 (۳) هر یک از موجودات جهان دارای ساختار منظم ویژه‌ی خود است. - ربّنا ما خلقت هذا باطلا
 (۴) هر موجودی به گونه‌ای ساخته شده که هدف خاصی را دنبال می‌کند. - الذی خلق فسوّی والذی قدر فهدی
- ۲۱- مفهوم مستفاد از آیهی شریفه: «خلق الله السماوات والأرض بالحقّ ...» به ترتیب موضوع ... و ... است.
 (۱) حصر غایت‌مندی در خلقت آدمی - حکیم بودن خداوند (۲) هدف‌مند و تحت تدبیر خدا بودن جهان - حکیم بودن خداوند
 (۳) حصر غایت‌مندی در خلقت آدمی - رحیم بودن خداوند (۴) هدف‌مند و تحت تدبیر خدا بودن جهان - رحیم بودن خداوند
- ۲۲- از توجه به آیهی شریفه: «خلق الله السماوات والأرض بالحقّ...» که نشانه‌ای برای ... است در می‌یابیم که ...
 (۱) مؤمنان - تحت تدبیر الهی بودن مخلوقات جهان مشخص می‌کند که جهان براساس «علم و عمل» استوار است.
 (۲) خردمندان - تحت تدبیر الهی بودن مخلوقات جهان مشخص می‌کند که جهان براساس «علم و عمل» استوار است.
 (۳) مؤمنان - استحکام، نظم و هدف‌مندی مخلوقات جهان مشخص می‌کند که جهان براساس «حق و درستی» استوار است.
 (۴) خردمندان - استحکام، نظم و هدف‌مندی مخلوقات جهان مشخص می‌کند که جهان براساس «حق و درستی» استوار است.
- ۲۳- پیام مستنبط از آیهی شریفه: «خلق الله السماوات والأرض بالحقّ...» که هم مفهوم با آیهی ... است، مبین موضوع ... می‌باشد.
 (۱) ربّنا ما خلقت هذا باطلا - اگر شاخصه‌ی هدف‌مندی در کار باشد، هر یک از اجزاء تمام و کمال به نظر می‌رسد.
 (۲) صنع الله الذی أثنى کلّ شیء - اگر شاخصه‌ی هدف‌مندی در کار باشد، هر یک از اجزاء تمام و کمال به نظر می‌رسد.
 (۳) ربّنا ما خلقت هذا باطلا - با بودن هدف‌مندی، مجموعه‌ی فعالیت‌ها، ثمربخش، هدف‌مند و در یک کلام، حق می‌گردد.
 (۴) صنع الله الذی أثنى کلّ شیء - با بودن هدف‌مندی، مجموعه‌ی فعالیت‌ها، ثمربخش، هدف‌مند و در یک کلام، حق می‌گردد.
- ۲۴- پیام مستنبط از کدام آیه از نظر مفهومی با سایر گزینه‌ها متفاوت است؟
 (۱) انّا کلّ شیء خلقناه بقدر
 (۲) خلق الله السماوات والأرض بالحقّ إنّ فی ذلک لآیه للمؤمنین
 (۳) الذی خلق فسوّی والذی قدر فهدی
 (۴) وترى الجبال تحسبها جامدة و هی تمرّ مرّ السحاب صنع الله الذی أثنى کلّ شیء إنّّه خبیر بما تفعلون
- ۲۵- با استناد به آیهی شریفه ... می‌توان گفت درک درست حقیقت جهان برای کسانی ممکن است که ...
 (۱) اولئک الذین هداهم الله وأولئک هم أولوا الألباب - اهل علم و دانش باشد.
 (۲) أنّ فی خلق السماوات والأرض و اختلاف اللیل والنهار لآیات لا ولی الا لباب - اهل علم و دانش باشد.
 (۳) اولئک الذین هداهم الله وأولئک هم أولوا الألباب - اهل تعقل و خردورزی باشد.
 (۴) أنّ فی خلق السماوات والأرض و اختلاف اللیل والنهار لآیات لا ولی الا لباب - اهل تعقل و خردورزی باشد.
- ۲۶- در آیات قرآن، دعوت به ... به منظور ... از سفارشات مکرر خداوند است.
 (۱) تفکر در پدیده‌های پیرامون خود - پذیرفتن تصویر حکیمانه‌ی جهان با عقل و استدلال و منطق
 (۲) اندیشیدن در امور شگفت‌انگیز و خارق‌العاده - پذیرفتن تصویر حکیمانه‌ی جهان با عقل و استدلال و منطق
 (۳) تفکر در پدیده‌های پیرامون خود - پذیرفتن بی‌چون و چرای حکمت الهی
 (۴) اندیشیدن در امور شگفت‌انگیز و خارق‌العاده - پذیرفتن بی‌چون و چرای حکمت الهی

۲۷- بازتاب اندیشه در جهان غیر واقعی، حاکی از این است که ...

- (۱) هر یک از موجودات وظایف خود را به عنوان یک عضو به عهده گرفته و به انجام می‌رسانند.
- (۲) در پی علت خاصی، موجودی پا به عرصه‌ی وجود می‌گذارد و یا موجوداتی از بین می‌روند.
- (۳) نیروهای عالم، در هر گوشه‌ای دخالت می‌کنند و حوادثی قابل پیش‌بینی را پدید می‌آورند.
- (۴) بدون هیچ علت خاصی، حادثه‌ای رخ می‌دهد یا موجودی خصوصیات خود را از دست می‌دهد.

۲۸- پیامد دخالت اختیاری نیروهای عالم در هر گوشه‌ای از جهان و پدید آوردن حوادثی غیر منتظره، موضوع ... است.

- (۱) پدید آمدن نتایج مشخصی از همکاری بین اجزا و موجودات آن
- (۲) گریز موجودات از انجام وظایف خود به‌عنوان عضو یک مجموعه
- (۳) فقدان همکاری صمیمانه و مبتنی بر گذشت موجودات و انجام وظیفه‌ی خاص خود
- (۴) پیروی کوچک‌ترین تا بزرگ‌ترین ذرات عالم از ضوابط مستمر و مداوم

۲۹- بازتاب اندیشه در جهان خیالی و موجودات آن، به برداشت چه ویژگی‌هایی از این عالم می‌انجامد؟

- (۱) بی‌قانونی - نبودن آرایش مخصوص در بین اجزا - مسئولیت ناپذیری - غایت‌مندی
- (۲) نبودن همکاری - ضوابط مستمر و مداوم - بی‌قانونی - بی‌هدفی
- (۳) بی‌هدفی - فقدان نظم و قانون - نبودن همکاری - مسئولیت ناپذیری
- (۴) نبودن آرایش مخصوص در بین اجزا - فقدان نظم و قانون - همکاری بین موجودات - مسئولیت ناپذیری

۳۰- از تفکر در جهان خیالی، موضوع عدم ... به علت ... مستفاد می‌گردد.

- (۱) تضاد و اتفاق - فقدان بی‌نظمی و ثبات
- (۲) قانون و قانون‌مندی - فقدان بی‌نظمی و ثبات
- (۳) تضاد و اتفاق - فقدان ثبات در نظم و قانون‌مندی
- (۴) قانون و قانون‌مندی - فقدان ثبات در نظم و قانون‌مندی

۳۱- پیام تفکر و اندیشه در جهان خیالی، ناممکن بودن ... به دلیل این که مستفاد می‌گردد.

- (۱) تسخیر موجودات عالم - همکاری بین اجزا عجیب و پیچیده است. (۲) حیات و زندگی - ضوابط مستمر و مداوم وجود دارد.
- (۳) تحصیل علم و دانش - از همکاری بین موجودات خبری نیست. (۴) پیش‌بینی امور - همکاری بین اجزا عجیب و پیچیده است.

۳۲- در جهانی که روشن نبودن سرنوشت و روابط میان اشیا و نبودن ضوابط مستمر و مداوم از خصیصه‌های آن است،

- (۱) زندگی امری ممکن ولی به دست آوردن و پیش‌بینی امور غیر ممکن است. (۲) زندگی امری ممکن ولی به دست آوردن امور و وقوع تضاد غیر ممکن است.
- (۳) زندگی و به دست آوردن علم و پیش‌بینی امور غیر ممکن است. (۴) زندگی و به دست آوردن علم و وقوع تضاد غیر ممکن است.

۳۳- محصول تدبیر در کوچک‌ترین ذرات و مجموعه‌های بزرگ جهان، درک کدام ویژگی برای مخلوقات است؟

- (۱) فعل و انفعالات مشابه (۲) تضاد و اتفاق (۳) اختیار و انتخاب (۴) نظم و قانون

۳۴- بازتاب اندیشه در جهان واقعی و مجموعه‌های آن، عدم استنباط کدام ویژگی زیر است؟

- (۱) شکل‌گیری هر موجود از جزئی خاص و معین
- (۲) ناقص و ناتمام به نظر آمدن کار هر یک از اجزا به تنهایی
- (۳) کاری مخصوص و وظیفه‌ای معین انجام دادن توسط هر یک از اجزا (۴) در کنار یکدیگر قرار گرفتن هر یک از اجزا با آرایشی مخصوص

۳۵- بازتاب اندیشه در جهان و موجودات آن، به برداشت چه ویژگی‌هایی از این عالم می‌انجامد؟

- (۱) آرایش مخصوص - اجزای خاص و معین - کامل بودن هر یک از اجزا - تکمیل کار یکدیگر
- (۲) خواص ویژه‌ی هماهنگ - آرایش مخصوص - کامل بودن هر یک از اجزا - پیوستگی و ارتباط میان وظایف و مسئولیت‌ها
- (۳) اجزای خاص و معین - آرایش مخصوص - خواص ویژه - پیوستگی و ارتباط میان وظایف و مسئولیت‌ها
- (۴) تکمیل کار یکدیگر - وظیفه‌ی معین - خواص مشترک - کار مخصوص

۳۶- از تأمل در پدیده‌های جهان، موضوع پیوستگی و ارتباط میان ... مفهوم می‌گردد به گونه‌ای که

- (۱) وظایف و مسئولیت‌ها - کار هر یک مکمل و ادامه‌ی کار دیگری است.
- (۲) کارها و مسئولیت‌ها - هر یک از اجزا به تنهایی کامل به نظر می‌آید.
- (۳) وظایف و مسئولیت‌ها - هر یک از اجزا به تنهایی کامل به نظر می‌آید.
- (۴) کارها و مسئولیت‌ها - همه‌ی آن‌ها به تنهایی و بدون ارتباط با یکدیگر معنا پیدا می‌کنند.

۳۷- از نگاه خردمندانه به موجودات در می‌یابیم که نتیجه‌ی هر سامان و نظم و هر همکاری و فعالیت، ... است.

- (۱) هدف خاصی که آن را با سایر سامان‌دهی‌ها و همکاری‌ها مشابه می‌سازد. (۲) کار مخصوصی که با مجموعه‌های دیگر اشتراک دارد.
- (۳) هدف خاصی که آن را از سایر سامان‌دهی‌ها و همکاری‌ها جدا می‌کند. (۴) کار مخصوصی که اجزای آن را از یکدیگر کاملاً متمایز می‌سازد.

۳۸- نگرشی توأم با تفکر در پدیده‌های پیرامون خود، ما را به این نتیجه می‌رساند که شاخصه‌ی اصلی مجموعه‌ی منظم ... است به طوری که نقش آن در فعالیت‌های یک نظام نقشی ... است.

- (۱) غایت - مکمل (۲) نظم - مکمل (۳) غایت - معنابخش (۴) نظم - معنابخش

۳۹- پیامد تأمل در پدیده‌های جهان، درک این مفهوم است که عامل پیدایش یک نظام ... است که مانند

- (۱) قانون - کالبدی محکم در همه‌ی اجزا و فعالیت‌ها و همکاری‌های بین آن‌ها حضور دارد.
- (۲) هدف - کالبدی محکم در همه‌ی اجزا و فعالیت‌ها و همکاری‌های بین آن‌ها حضور دارد.
- (۳) هدف - روحی در همه‌ی اجزا و فعالیت‌ها و همکاری‌های بین آن‌ها حضور دارد.
- (۴) قانون - روحی در همه‌ی اجزا و فعالیت‌ها و همکاری‌های بین آن‌ها حضور دارد.

- ۴۰- از نگرش خردمندانه به مجموعه‌ها و موجودات کوچک و بزرگ جهان، این مطلب مفهوم می‌گردد که بدون هدف و غایت ...
- (۱) پیوستگی، ارتباط و هماهنگی معنا ندارد و اساساً مجموعه‌ی دارای نظام، شکل نمی‌گیرد.
 - (۲) پیوستگی، ارتباط و هماهنگی ممکن است ولی اساساً مجموعه‌ی دارای نظام، شکل نمی‌گیرد.
 - (۳) پیوستگی، ارتباط و هماهنگی معنا ندارد ولی پیدایش مجموعه‌ی بدون نظام امکان‌پذیر است.
 - (۴) پیوستگی، ارتباط و هماهنگی و پیدایش مجموعه‌ی بدون نظام اساساً امکان‌پذیر است.

۴۱- با توجه به نظام مخلوقات و پدیده‌های این جهان، منظور و غایت از همکاری و پیوستگی‌های موجود در هر مجموعه کدام است؟

- (۱) ایجاد نظم و قانون (۲) رسیدن به ضوابط مستمر (۳) ایجاد تلاش و تحرک (۴) رسیدن به سرانجام روشن

۴۲- با استناد به آیه‌ی شریفه‌ی: «خلقتنا بقدر» نیازمندی مجموعه‌ی غایت‌مند دارای نظام به کدام یک مفهوم می‌گردد؟

- (۱) آرایش مخصوص و خواص هماهنگ اجزا (۲) همکاری و هماهنگی برگرفته از نظامی مشابه (۳) ضوابط مستمر و غیر منظره (۴) طرح و نقشه‌ی مدبرانه و حکیمانه

۴۳- در پاسخ به این سؤال که چگونه اجزای یک مجموعه برای رسیدن به هدف جمع شده‌اند، نپذیرفتن نظم خود به خودی و اتفاقی در زندگی عملی، منکر کدام فرض است؟

- (۱) پیدایش خود به خود ولی با نقشه‌ی قبلی این هماهنگی‌ها و همکاری‌ها
- (۲) پیدایش خود به خود و بدون نقشه‌ی قبلی این هماهنگی‌ها و همکاری‌ها
- (۳) خود اجزا از این آگاهی برخوردارند و متناسب با آن هدف گردهم می‌آیند و همکاری را آغاز می‌کنند.
- (۴) خود اجزا از این آگاهی برخوردار نیستند ولی هدف آن‌ها را گردهم آورده و همکاری را آغاز کرده‌اند.

۴۴- در پاسخ به این سؤال که چگونه اجزای یک مجموعه برای رسیدن به هدف جمع شده‌اند، پذیرش این فرض که «پیش آمدن نظم براساس حساب احتمالات صورت می‌گیرد»، چگونه است؟

- (۱) بسیار ضعیف و نزدیک به صفر
- (۲) ضعیف ولی با احتمال وقوع
- (۳) ممکن و به صورت اتفاقی
- (۴) ممکن و امری رایج

۴۵- در پاسخ به این سؤال که چگونه اجزای یک مجموعه برای رسیدن به هدف جمع شده‌اند، دانشمندان کدام نظر را نمی‌پذیرند؟

- (۱) همه‌ی این هماهنگی‌ها و همکاری‌ها با نقشه‌ی قبلی اتفاق می‌افتند.
- (۲) همه‌ی این هماهنگی‌ها و همکاری‌ها با نقشه‌ی قبلی و غیر اتفاقی، رخ می‌دهند.
- (۳) خود اجزا از این آگاهی برخوردارند و متناسب با آن هدف گردهم می‌آیند و همکاری را آغاز می‌کنند.
- (۴) خود اجزا از این آگاهی برخوردار نیستند ولی خالق با نقشه‌ای مدبرانه آن‌ها را گردهم آورده و همکاری را آغاز کرده‌اند.

۴۶- از تأمل خردمندانه در نظام این جهان مستفاد می‌گردد که سازماندهی مجموعه‌های آن به گونه‌ای است که منجر به ... می‌شود و این مبین ... است.

- (۱) سرانجامی نامشخص - طرح و نقشه‌ی قبلی از وجود خارجی (۲) نتیجه‌ی معین - طرح و نقشه‌ی قبلی از وجود خارجی (۳) سرانجامی نامشخص - طرح و نقشه‌ی قبلی از ناحیه‌ی اجزا (۴) نتیجه‌ی معین - طرح و نقشه‌ی قبلی از ناحیه‌ی اجزا

۴۷- تفکر عمیق در نظام جهان حاکی از آن است که آفریدگار جهان و مجموعه‌های آن، ابتدا اجزای آن را متناسب با ... به وجود آورده و همکاری را بر اساس ... شکل داده است تا

- (۱) هدف - برنامه‌ای معین - غایت محقق شود.
- (۲) طرح و نقشه‌ی معین - هدف - غایت محقق شود.
- (۳) هدف - طرح و نقشه‌ی معین - خواص ویژه شکل گیرد.
- (۴) طرح و نقشه‌ی معین - غایت - خواص ویژه شکل گیرد.

۴۸- از توجه در سازماندهی مجموعه‌های کوچک و بزرگ جهان، مفهوم می‌گردد که ...

- (۱) وجودی آگاه، مدبر و حکیم متناسب با برنامه‌ای معین، اجزا را به وجود می‌آورد و برای تحقق آن همکاری‌ها هدف را شکل می‌دهد.
- (۲) وجودی آگاه، مدبر و حکیم متناسب با برنامه‌ای معین، اجزا را به وجود می‌آورد و برای تحقق برنامه هدف را تعیین می‌کند.
- (۳) وجودی آگاه، مدبر و حکیم متناسب با هدف اجزا را به وجود می‌آورد و برای تحقق برنامه، هدف را تعیین می‌کند.
- (۴) وجودی آگاه، مدبر و حکیم متناسب با هدف اجزا را به وجود می‌آورد و برای تحقق هدف با طرحی معین همکاری‌ها را شکل می‌دهد.

۴۹- از تدبیر پیرامون نظام آفرینش و موجودات آن، کدام مورد نتیجه نمی‌شود؟

- (۱) نفی صدفه و اتفاق (۲) رابطه‌ی حقیقی بین اجزا (۳) انتخاب و گزینش و هدف قبلی (۴) وجود شعور و آگاهی اجزا

۵۰- نتیجه‌ای که از تفکر پیرامون نظام آفرینش و غایت‌مندی موجودات آن، مفهوم می‌گردد، با کدام آیه تناسب دارد؟

- (۱) ریتا ما خلقت هذا باطلا (۲) والله ملک السماوات والارض (۳) والله علی کل شیء قدير (۴) ما لهم من دونه من ولی

۵۱- از توجه در خطبه‌ی ۹۰ نهج البلاغه، موضوع چگونگی خلقت موجودات توسط خداوند ... مفهوم می‌گردد.

- (۱) براساس نقشه‌ای که نمونه‌ی آن در خلقت دیگر موجودات به کار رفته بود.
- (۲) براساس نمونه‌ای از پیش ساخته که نوآوری‌های بی‌سابقه و خلقت بی‌نظیر داشت.
- (۳) بدون این که از هیچ نمونه‌ی آماده و پیش‌ساخته‌ای ایده بگیرد.
- (۴) بدون این که در خلقت آن نوآوری و نظیری داشته باشد.

۵۲- مطابق فرمایش امام علی (ع)، در نوآوری‌های بی‌سابقه و خلقت بی‌نظیر خدا، آثار چه چیزی هویدا است؟

- (۱) صنع و حکمت (۲) صنع و رحمت (۳) رحمت و حکمت (۴) عزت و رحمت

۵۳- براساس خطبه‌ی ۹۰ نهج البلاغه، آیت و نشانه بودن همه‌ی موجودات، چه جاندار و چه بی‌جان، بر چه چیزی دلالت می‌کند؟

- (۱) رحمت و حکمت (۲) صنع و رحمت (۳) عزت و حکمت (۴) حکمت و تدبیر الهی

۵۴- با توجه به فرمایش امام علی (ع) در خطبه‌ی ۹۰ نهج البلاغه، اساس آفرینش همه‌ی مخلوقات در کدام گزینه آمده است؟

- ۱) برنامه‌ای دقیق، نظم و ظرافت، هدایت به هدف خاص
- ۲) مقیاس، نظم مشخص، اندازه‌های مخصوص و متناسب با هر یک از آن مخلوقات
- ۳) برنامه‌ای دقیق، نظم و ظرافت، هدایت به هدف خاص، اندازه‌ی متنوع
- ۴) مقیاس، نظم مشخص، اندازه‌های متنوع و متناسب با جثه‌ی هر یک از آن مخلوقات

۵۵- از دقت در خطبه‌ی ۹۰ نهج البلاغه مستفاد می‌گردد که علت برقراری اندازه‌ها در آفرینش موجودات این بوده تا ...

- ۱) در مسیر انجام وظیفه و دست‌یابی به هدف قرار گیرند.
- ۲) اگر خداوند به او دستوری داد، انجام دانش بر وی دشوار نباشد و سرکشی نکند.
- ۳) محکم و استوار بمانند و از هم فرو نپاشند.
- ۴) هیچ‌یک از مخلوقات از محدوده و چهارچوب تعیین شده از جانب خداوند تجاوز نکند.

۵۶- با توجه به فرمایش امام علی (ع) در خطبه‌ی ۹۰ نهج البلاغه، مفهوم می‌گردد که خداوند پس از طراحی هر چیز مطابق برنامه‌ای دقیق ...

- ۱) در آفرینش آن‌ها طوری اندازه‌ها را برقرار کرد که از چهارچوب تعیین شده از جانب خداوند تجاوز نکند.
- ۲) بدان نظم و ظرافت بخشید و آن را در مسیر انجام وظیفه و دست‌یابی به هدف خاص وی هدایت کرد.
- ۳) در آفرینش آن‌ها طوری اندازه‌ها را برقرار کرد که محکم و استوار بمانند و از هم فرو نپاشند.
- ۴) بدان هماهنگی و استواری بخشید و آن را در مسیر انجام وظیفه و دستیابی به هدف خاص وی هدایت کرد.

۵۷- تفکر در خطبه‌ی ۹۰ نهج البلاغه، حاکی از آن است که نظم و ظرافت بخشیدن و هدایت موجودات در مسیر انجام وظیفه و دستیابی به هدف، به منظور این که ... نبوده است؟

- ۱) برای رسیدن به مقصد مورد نظر و کمال نهایی کوتاهی ننماید.
- ۲) اگر خداوند به او دستوری داد، انجام دانش بر وی دشوار نباشد و سرکشی نکند.
- ۳) محکم و استوار بمانند و از هم فرو نپاشند.
- ۴) هیچ‌یک از مخلوقات از محدوده و چهارچوب تعیین شده از جانب خداوند تجاوز نکند.

۵۸- مفهوم کلی فرمایش امام علی (ع) در خطبه‌ی ۹۰ نهج البلاغه، از کدام آیه‌ی شریفه‌ی زیر قابل استنباط است؟

- ۱) الَّذِي خَلَقَ فَسُوِّيَ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى
- ۲) سُبْحَانَكَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ
- ۳) يَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
- ۴) إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ اخْتِلَافَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ

سوالات سراسری و آزاد

(سراسری ریاضی ۹۲)

۵۹- اگر گفته شود: «آفرینش پدیده‌ها، مقدم بر سامان‌بخشی به آنان است» به پیام کدام آیه توجه شده است؟

- ۱) اَنَا كُلُّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ
- ۲) خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
- ۳) رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا
- ۴) الَّذِي خَلَقَ فَسُوِّيَ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى

(سراسری تجربی ۹۲)

۶۰- اگر گفته شود: «عبث آفرینی از پدیده‌های جهان، به دور است» پیام کدام آیه ترسیم شده است؟

- ۱) صَنَعَ اللَّهُ الَّذِي اتَّقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ
- ۲) مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى
- ۳) رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ
- ۴) خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ

۶۱- اگر بگوییم: «کسی می‌تواند، حقیقت جهان را به درستی دریابد که عقلانیت و خردمندی در او حاکم باشد.» پیام کدام آیه را ترسیم کرده‌ایم؟ (سراسری زبان ۹۲)

- ۱) اَفْحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تَرْجِعُونَ
- ۲) إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ
- ۳) خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ
- ۴) مَا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَانِ مِن تَفَاوُتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَل تَرَىٰ مِن فُطُورٍ

(سراسری انسانی ۹۱)

۶۲- از دقت در کدام آیه «نتیجه‌ی تفکر خردمندان در نظام آفرینش» مفهوم می‌گردد؟

- ۱) رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا
- ۲) سُبْحَانَكَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ
- ۳) يَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
- ۴) يَذْكُرُونَ اللَّهُ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ

۶۳- از دقت در آیه‌ی شریفه‌ی «و تری الجبال تحسبها جامدة و هی تمرّ مَرَّ الْحَسَابِ» و «رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا» به ترتیب به موضوع ... و پی می‌بریم.

(سراسری خارج از کشور ۹۰)

- ۱) استواری نظام آفرینش - نبودن خلل و شکاف در عالم وجود
- ۲) استواری نظام آفرینش - حکیمانه بودن و هدفداری خلقت
- ۳) حکیمانه بودن و هدفداری خلقت - استواری نظام آفرینش
- ۴) حکیمانه بودن و هدفداری خلقت - نبودن خلل و شکاف در عالم وجود

۶۴- پیوستگی، ارتباط و هماهنگی آن‌گاه معنا دارد که در کار باشد و به بیان امام علی (ع)، زبان بی‌زبانی جامدات هم معرف آفریدگار است و برقراری

(سراسری ریاضی ۹۰)

اندازه‌ها در آفرینش پدیده‌ها به منظور آفریده‌ها است.

- ۱) هدف - قدرت - مخلوق بودن (۲) هدف - تدبیر - استوار ماندن (۳) تدبیر - تدبیر - استوار ماندن (۴) قدرت - مخلوق بودن

۶۵- «عدم تجاوز مخلوقات از محدوده و چهارچوب تعیین شده و سرکشی نکردن در برابر دستور خداوند» به بیان امام علی (ع)، بدان جهت است که خدای متعال ...

(سراسری هنر ۹۰)

- ۱) آثار صنع و نشانه‌های حکمتش را در نوآوری‌های بی‌سابقه و خلقت بی‌نظیرش، هویدا و نمایان سازد.
- ۲) با پدید آوردن موجودات، برهان آفریدگاری و دلیل خداوندی خود را برای همیشه به خداجویان ارائه دهد.
- ۳) همه‌ی مخلوقات را براساس مقیاس، نظم مشخص و اندازه‌های مخصوص و متناسب با هر یک از آن مخلوقات آفرید.
- ۴) موجودات را بدون این که از هیچ نمونه‌ی آماده و پیش‌ساخته‌ای ایده بگیرد و از کار خالق دیگری که پیش از وی جهانی را آفریده باشد، تقلید کند آفرید.

۶۶- از دقت در آیه‌ی شریفه‌ی: «الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا» مفهوم می‌گردد که

(سراسری ریاضی ۸۹)

- ۱) روح وحدت‌بخش به تمام مجموعه‌های جهان، «هدف و غایت» است.
- ۲) تمام اجزای شکل‌دهنده به آفرینش از نظم و هماهنگی غیرقابل وصف، برخوردارند.
- ۳) هر جزئی از اجزای جهان، خواص مخصوص به خود را دارد و کار مخصوص به خود را انجام می‌دهد.
- ۴) اجزای شکل‌دهنده به جهان با آرایش مخصوص به خود در کنار یکدیگر به انجام وظیفه‌ی خود می‌پردازند.

۶۷- با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی: «إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالاختلاف اللَّيْلِ وَالتَّهَارِ لآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ * الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سِحْحًا قَعْنَا عَذَابِ النَّارِ» دو مین ویژگی خردمندان و نتیجه‌ی آن می‌باشد.

(سراسری زبان ۸۹)

- ۱) تفکر در آفرینش - هدف‌دار و قانون‌مند یافتن هستی
- ۲) همیشه و در هر حال به یاد خدا بودن - هدف‌دار و قانون‌مند یافتن هستی
- ۳) تفکر در آفرینش - تنزیه ذات باری تعالی و درخواست محافظت از عذاب
- ۴) همیشه و در هر حال به یاد خدا بودن - تنزیه ذات باری تعالی و درخواست محافظت از عذاب

۶۸- «خلقت محکم و استوار در نظام آفرینش» که حاکی از وجود پدیدآور «مدبر و حکیم» است از دقت در کدام آیه مفهوم می‌گردد؟

(سراسری هنر ۸۹)

- ۱) «ما تری فی خلق الرحمن من تفاوت فارجع البصر هل تری من فطور.»
- ۲) «الذی خلق فسوی و الذی قدر فهدی»
- ۳) «و تری الجبال تحسبها جامده و هی تمرّ مرّ السحاب صنع الله الذی اتقن کلّ شیء.»
- ۴) «ان فی خلق السماوات و الارض و اختلاف اللیل و النهار لآیات لاولی الالباب.»

۶۹- «شاخصه‌ی اصلی» پدیده‌ها و مجموعه‌های بزرگ و کوچک جهان که همچون روح در اجزا و فعالیت‌های آن مجموعه حضور دارد، از دقت در کدام آیه، مفهوم می‌گردد؟

(سراسری تجربی ۸۸)

- ۱) ربنا ما خلقت هذا باطلا
- ۲) سبحانک ربنا فقنا عذاب النار
- ۳) و يتفكرون في خلق السماوات والارض
- ۴) ان في خلق السماوات والارض لآيات

۷۰- با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی: «إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالاختلاف اللَّيْلِ وَالتَّهَارِ لآيَاتٍ...» نخستین ویژگی افرادی که موصوف به ... شوند، ... است.

(سراسری ریاضی ۸۷)

- ۱) اولی‌الالباب - در هر حال به یاد خدا بودن
- ۲) متفکران در نظام آفرینش - در هر حال به یاد خدا بودن
- ۳) اولی‌الالباب - به زیور تفکر در آفرینش آراسته شدن
- ۴) متفکران در نظام آفرینش - به زیور تفکر در آفرینش آراسته شدن

۷۱- قرآن کریم می‌فرماید: «خداوند هر چیزی را در کمال استواری پدید آورده است» اشاره به کدام آیه‌ی مبارکه دارد؟

(سراسری انسانی ۸۷)

- ۱) «صنع الله الذی اتقن کل شیء انة خبیر بما تفعلون»
- ۲) «الَّذِينَ ... يتفكرون في خلق السماوات والارض ربنا ما خلقت هذا باطلا»
- ۳) «... ما تری فی خلق الرحمن من تفاوت فارجع البصر هل تری من فطور»
- ۴) «ان فی خلق السماوات والارض و اختلاف اللیل و النهار لآیات لاولی الالباب»

۷۲- به بیان حضرت علی (ع) در نهج‌البلاغه «عدم تجاوز مخلوقات از محدوده و چهارچوب تعیین شده از جانب خداوند حاکی از آن است که

(سراسری هنر ۸۶)

- ۱) خدای متعال این نظام را از روی الگوی از قبل تعیین شده نیافرید.
- ۲) آثار صنع و نشانه‌های حکمتش در نوآوری و خلقت بی‌نظیرش هویدا است.
- ۳) مخلوقات در هر زمان با دلالتی استوار، آفریننده‌ی خود را نشان می‌دهند.
- ۴) هر مخلوقی در نظام موجود جایگاهی خاص با ویژگی‌های خاص خود دارد.

۷۳- آیات مبارکه‌ی «ربنا ما خلقت هذا باطلا» و «الی الله المصیر» به ترتیب بیان گر کدام مفهوم است؟

(سراسری خاز از کشور ۸۶)

- ۱) قانون‌مندی و هدف‌داری - نتیجه‌ی هدف‌داری خلقت جهان
- ۲) مخلوقیت و بهره‌وری از حق - نتیجه‌ی هدف‌داری خلقت جهان
- ۳) قانون‌مندی و هدف‌داری - نتیجه‌ی تدبیر حکیمانه‌ی خالق جهان
- ۴) مخلوقیت و بهره‌وری از حق - نتیجه‌ی تدبیر حکیمانه‌ی خالق جهان

۷۴- با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی: «ان فی خلق السماوات و الارض و اختلاف اللیل و النهار» در آفرینش آسمان‌ها و زمین و آمد و شد شب و روز، نشانه‌های خداشناسی است برای

(سراسری زبان ۸۶)

- ۱) ذاکران خداوند در هر حال
- ۲) خردمندان متفکر در آفرینش
- ۳) خردمندان در همه حال به یاد خدا
- ۴) ذاکران خداوند و متوجه به تدبیر و حکمت او

سوالات برگزیده سنجش، قلمچی، گزینهی دو و آموزش و پرورش

۷۵- از عبارت قرآنی «ربنا ما خلقت هذا باطلا» استنباط می‌شود خردمندان ... و از آیهی شریفه «انا كل شيء خلقناه بقدر» مستفاد می‌شود.... (آزمایشی گزینهی دو ۹۲)

- ۱) در هر حال به یاد خداوند هستند - هر یک از موجودات ساختار منظمی دارند
- ۲) در آسمان‌ها و زمین تفکر می‌کنند - هر یک از موجودات ساختار منظمی دارند
- ۳) در آسمان‌ها و زمین تفکر می‌کنند - هر موجودی به گونه‌ای ساخته شده که هدف خاصی را دنبال می‌کند
- ۴) در هر حال به یاد خداوند هستند - هر موجودی به گونه‌ای ساخته شده که هدف خاصی را دنبال می‌کند

۷۶- خداوند در آیهی شریفه ... تصویری از جهان ارائه می‌کند که در آن ... و از انسان‌ها می‌خواهد که دربارهی این تصویر بیندیشند و در این باب، عدم شناخت جایگاه خود در جهان معلول ... است.

(آزمایشی قلمچی ۹۲)

- ۱) و ترى الجبال تحسبها جامدة و هی تمر - هر موجودی به گونه‌ای ساخته شده که هدف خاصی را دنبال می‌کند - دل به هوی و هوس سپردن
- ۲) خلق الله السماوات و الارض بالحق ان فی ذلک - هر یک از موجودات دارای نظم و سازماندهی معینی هستند - نابخردی پیشه کردن
- ۳) و ترى الجبال تحسبها جامدة و هی تمر - هر یک از موجودات دارای نظم و سازماندهی معینی هستند - نابخردی پیشه کردن
- ۴) خلق الله السماوات و الارض بالحق ان فی ذلک - هر موجودی به گونه‌ای ساخته شده که هدف خاصی را دنبال می‌کند - دل به هوی و هوس سپردن

۷۷- در پاسخ سؤال «چگونه اجزای مجموعه‌ها، متناسب با هدفی که دارند، کنار یکدیگر جمع می‌شوند؟»، می‌توان گفت ... و بنابر آیهی شریفه «الذین یذکرون الله قیاما و قعودا و علی جنوبهم و یتفکرون فی خلق السماوات و الأرض...»، تسبیح خداوند، ... درخواست مصونیت از عذاب آتش عنوان شده است. (آزمایشی قلمچی ۹۲)

- ۱) خالق آگاه، خبیر و حکیم ابتدا اجزا را به وجود می‌آورد و سپس چنان آگاهی به آن‌ها می‌بخشد که هدف خود را برگزینند و گردهم آیند - مقدم بر
- ۲) خالق آگاه، خبیر و حکیم ابتدا اجزا را به وجود می‌آورد و سپس چنان آگاهی به آن‌ها می‌بخشد که هدف خود را برگزینند و گردهم آیند - مؤخر از
- ۳) خالق آگاه، خبیر و حکیم متناسب با هدفی که در نظر دارد، اجزا را به وجود می‌آورد و با طرح و نقشه، همکاری‌ها را شکل می‌دهد - مقدم بر
- ۴) خالق آگاه، خبیر و حکیم متناسب با هدفی که در نظر دارد، اجزا را به وجود می‌آورد و با طرح و نقشه، همکاری‌ها را شکل می‌دهد - مؤخر از

۷۸- نظام‌مندی و غایت‌مندی پدیده‌ها، نشانی بر ... الهی است که مجموعه‌ی جهان خلقت، نظامی واحد و به‌هم پیوسته است و آیهی شریفه ... حاکی از آن است.

(آزمایشی سنجش ۹۱)

- ۱) حکمت و تدبیر - ربنا ما خلقت هذا باطلا
- ۲) قدرت و سیطره - ربنا ما خلقت هذا باطلا
- ۳) حکمت و تدبیر - ان فی خلق السماوات و الارض
- ۴) قدرت و سیطره - ان فی خلق السماوات و الارض

(آزمایشی سنجش ۹۱)

۷۹- پدیده‌های این جهان و نظام دقیق حاکم بر آن‌ها ... است.

- ۱) مقدمه‌ی هدف‌داری خلقت جهان
- ۲) مقدمه‌ی تدبیر حکیمانه‌ی خالق جهان
- ۳) نتیجه‌ی هدف‌داری خلقت جهان
- ۴) نتیجه‌ی تدبیر حکیمانه‌ی خالق جهان

۸۰- این بخش از خطبه‌ی نهج البلاغه که حضرت علی (ع) می‌فرمایند: «خدای متعال همه مخلوقات را براساس مقیاس، نظم مشخص، اندازه‌های مخصوص و متناسب با هر یک از آن مخلوقات آفرید» در واقع تفسیری به کدام آیهی قرآن است؟

(آزمایشی گزینهی دو ۹۱)

- ۱) خلق السماوات و الارض بالحق
- ۲) انا كل شيء خلقناه بقدر
- ۳) ان فی خلق السماوات و الارض و اختلاف الليل و النهار
- ۴) ربنا ما خلقت السماوات و الارض

۸۱- بطران کلی تمامی فعالیت‌های یک مجموعه در گرو ... است و جمله‌ی «[خداوند] در آفرینش آن‌ها [همه‌ی مخلوقات] طوری اندازه‌ها را برقرار کرد که محکم و استوار بمانند و از هم فرو نیفتند»، از امیر مؤمنان علی (ع)، متناسب با آیهی شریفه‌ی ... می‌باشد.

(آزمایشی قلمچی ۹۱)

- ۱) تجاوز فعالیت‌ها از محدوده و چهارچوب تعیین شده از جانب خداوند - خلق الله السماوات و الأرض بالحق ان فی ذلک ...
- ۲) حذف شاخصه‌ی هدف‌مندی از بندند فعالیت‌های اجزا - و ترى الجبال تحسبها جامدة و هی تمر مر السحاب ...
- ۳) تجاوز فعالیت‌ها از محدوده و چهارچوب تعیین شده از جانب خداوند - و ترى الجبال تحسبها جامدة و هی تمر مر السحاب ...
- ۴) حذف شاخصه‌ی هدف‌مندی از بندند فعالیت‌های اجزا - خلق الله السماوات و الأرض بالحق ان فی ذلک ...

۸۲- عدم شناخت جایگاه خود در جهان و زیان‌کاری، معلول عدم قرارگرفتن در گروه مذکور در آیهی شریفه ... و عدم اندیشه‌ورزی است و وجود عامل معنی‌بخش به اجزا و فعالیت‌های مجموعه‌های کوچک و بزرگ جهان از عبارت ... مفهوم می‌گردد.

(آزمایشی قلمچی ۹۱)

- ۱) ان فی خلق السماوات و الارض و اختلاف الليل و النهار.... - صنع الله الذی اتقن كل شيء
- ۲) ان فی خلق السماوات و الارض و اختلاف الليل و النهار.... - ربنا ما خلقت هذا باطلا
- ۳) خلق الله السماوات و الارض بالحق ان فی ذلک ... - صنع الله الذی اتقن كل شيء
- ۴) خلق الله السماوات و الارض بالحق ان فی ذلک ... - ربنا ما خلقت هذا باطلا

۸۳- این فرموده‌ی حضرت علی (ع) که «...[خداوند] در آفرینش آن‌ها [مخلوقات] طوری اندازه‌ها را برقرار کرد که محکم و استوار بمانند»، می‌تواند اشاره‌ای به آیات شریفه‌ی ... و ... باشد.

(آزمایشی قلمچی ۹۱)

- ۱) انا كل شيء خلقناه بقدر... - خلق السماوات و الأرض بالحق ان فی ذلک لایة للمؤمنین
- ۲) انا كل شيء خلقناه بقدر... - و ترى الجبال تحسبها جامدة و هی تمر مر السحاب صنع الله الذی اتقن كل شيء...
- ۳) الذی خلق فسوی - ان فی خلق السموات و الأرض و اختلاف الليل و النهار لایات لا ولی الا لایاب
- ۴) الذی خلق فسوی - خلق السماوات و الأرض بالحق ان فی ذلک لایة للمؤمنین

۸۴- «عدم تجاوز مخلوقات از محدوده و چهارچوب تعیین شده و سرکشی نکردن در برابر دستور خداوند» به بیان امام علی (ع)، بدان جهت است که خدای متعال

(آزمایشی قلمچی ۹۱)

- ۱) آثار صنع و نشانه‌های حکمتش را در نوآوری بی‌سابقه و خلقت بی‌نظیرش، هویدا و نمایان سازد.
 ۲) با پدید آوردن موجودات، برهان آفریدگاری و دلیل خداوندی خود را برای همیشه به خداجویان ارائه دهد.
 ۳) همه‌ی مخلوقات را براساس مقیاس، نظم مشخص و اندازه‌های مخصوص و متناسب با هر یک از آن مخلوقات آفرید.
 ۴) موجودات را بدون این‌که از هیچ نمونه‌ی آماده و پیش ساخته‌ای ایده بگیرد و از کار خالق دیگری که پیش از وی جهانی آفریده باشد، آفرید.

(آزمایشی قلمچی ۹۱)

۸۵- استحکام و نظم موجود در مخلوقات جهان در آیه‌ی کریمه‌ی ... به خوبی مطرح شده است.

- ۱) الذی خلق فسوی و الذی قدر فهدی
 ۲) ان فی خلق السماوات و الارض و اختلاف الليل و النهار...
 ۳) و تری العیال تحسبها جامدۀ و هی تمر مر السحاب...
 ۴) خلق الله السماوات و الارض بالحق...

(آزمایشی سنجش ۸۸)

۸۶- یکی از سؤال‌های اصلی هر نوجوان و جوان این است که «...» پاسخ این سؤال در نگاه وی به زندگی تأثیر می‌گذارد و به ... او جهت می‌دهد.

- ۱) هدف از آفرینش جهان چیست؟ - اهداف و ارزش‌های
 ۲) هدف از آفرینش جهان چیست؟ - برنامه‌ها و تصمیم‌های
 ۳) در چگونه جهانی زندگی می‌کند؟ - اهداف و ارزش‌های
 ۴) در چگونه جهانی زندگی می‌کند؟ - برنامه‌ها و تصمیم‌های

(آزمایشی سنجش ۸۸)

۸۷- قرآن کریم می‌فرماید: «ان فی خلق السماوات و الارض و اختلاف الليل و النهار لآیات لا ولی الا للباب» خردمندان کسانی هستند که:

- ۱) یذکرون الله قیاما و قعودا و سخر لکم ما فی السماوات و ما فی الارض
 ۲) یذکرون الله قیاما و قعودا و یتفکرون فی خلق السماوات و الارض
 ۳) و رزقناهم من الطیبات و یتفکرون فی خلق السماوات و الارض
 ۴) و رزقناهم من الطیبات و سخر لکم ما فی السماوات و ما فی الارض

(آزمایشی سنجش ۸۷)

۸۸- با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی «ربنا ما خلقت هذا باطلا» مفهوم مستفاد می‌گردد.

- ۱) بهره‌وری و سودمندی (۲) مخلوقیت و وابستگی (۳) نظم و انضباط حیرت‌آور (۴) قانون‌مندی و هدف‌داری

(آزمایشی سنجش ۸۷)

۸۹- با توجه به آیه‌ی «ان فی خلق السماوات و الارض و اختلاف الليل و النهار ...» فهم نشانه‌های قدرت خداوند برای است که در هر حال هستند و در آفرینش آسمان‌ها و زمین که پروردگارا، این‌ها را ببهوده نیافریده‌ای.

- ۱) مؤمنان - به یاد خدا - بصیرند
 ۲) خردمندان - به یاد خدا - می‌اندیشند
 ۳) مؤمنان - متفکر در عالم - می‌اندیشند
 ۴) خردمندان - متفکر در عالم - بصیرند

۹۰- در آیه‌ی شریفه‌ی «الذین یذکرون الله قیاما و قعودا و علی جنوبهم و یتفکرون فی خلق السماوات و الأرض»، ... به‌عنوان خصوصیت گروه بیان شده

(آزمایشی آموزش و پرورش ۸۷)

است.

- ۱) تفکر در آفرینش - خردمندان
 ۲) یاد خداوند در همه حال - مؤمنان
 ۳) تفکر در آفرینش و یاد خدا در همه حال - خردمندان
 ۴) تفکر در آفرینش و یاد خدا در همه حال - مؤمنان

(آزمایشی سنجش ۸۷)

۹۱- ارتباط و هماهنگی بین اجزای یک مجموعه‌ی منظم زمانی معنی و مفهوم دارد که ...

- ۱) همکاری اجزای مجموعه نهایتاً هدفی واحد را تحقق بخشد.
 ۲) میان وظایف و مسئولیت‌ها نظام طولی و عرضی برقرار باشد.
 ۳) این اجزا با آرایش مخصوص خود در کنار یکدیگر قرار گرفته باشند.
 ۴) هریک از اجزاء به وظیفه‌ی خود در ارتباط با سایر اجزا عمل نماید.

(آزمایشی آموزش و پرورش ۸۶)

۹۲- خدای متعال ابتدا را در نظر می‌گیرد و متناسب با آن را به وجود می‌آورد و با همکاری بین آن‌ها را شکل می‌دهد.

- ۱) اجزا - هدف - طرح و نقشه (۲) اجزا - هدف - طرح و نقشه (۳) هدف - طرح و نقشه - اجزا (۴) هدف - اجزا - طرح و نقشه

